

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiunilor:	Correspondintiele se se adreseze la Redactiunea dela
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	„BISERIC'A si SCOL'A“
„ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „		Ér banii de prenumeratiune la
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „		„TIPOGRAFIA DIECESANA IN ARAD.“
„ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Representatiunea Inaltu Pr. S. Archiepiscopu si Metropolitu MIRON ROMANUL,

in contra proiectului de lege pentru scolele medie, adresata camerei ungare, in numele bisericei gr. orientale române din Ungari'a si Transilvani'a.

Preaonorabila casa reprezentativa!

Biseric'a gr. or. româna din Ungari'a si Transilvani'a, carea intre imprejurari vitrege a fost espusa la grele suferintie secolu intregi, indata ce fú primita, din parintésca ingrigire a prea inaltei case domnitóre si din bunavointi'a legislatiunei, in rendulu bisericeiloru si confesiuniloru libere si egalu indreptatite din patria, ea a adoptatu intre primele sale ingrigiri: a imbracisá in propri'a sfera de activitate educatiunea poporului, si dupa putintia a inlesni si a face sciintiele accesibile credinciosiloru sei, cari ni-suiescu la o mai inalta cultura.

Biseric'a acést'a pe cand de o parte privesce, cu bucurie sufletésca si cu mare doru de progresu, rezultatele ajunse pe terenulu culturalu, care se potu numi indestulitóre, fatia cu marginitele ei puteri materiale: pe atunci inasa de alta parte imprejurarea, cà regimulu statulu a prezentatu prea onorabilei case reprezentative unu asia proiectu de lege pentru organizarea instructiunei in gimnasii si scolele reale, prin care tinde a stirbi in modu simtitoriu autonomi'a bisericei gr. or. romane, bas'a existintiei sale, si a lasá in mare parte desconsiderate interesele culturali ale acestei bisericei, acést'a este ceea ce influentiaza in modu deprimetoriu asupra credinciosiloru acestei bisericei si destépta ingrigiri indreptatite si in auctoritatile ei superióre.

Cand mi-iau voi'a in positiunea mea oficiala, in urma reclameloru intetitóre din partea tuturor eparchieloru, a presentá prea onorabilei case reprezentative ingrigirile acestea ale bisericei gr. or. române, facu mai antaiu observarea,

pentru a semnalá positiunea bisericei mele, cà biseric'a gr. or. româna, dupa desvoltarea ei canonica si dupa dispositiunile clare ale legiloru cardinali existente, cuprinde locu in rendulu bisericeiloru autonóme din patria, si ca atare ea este indreptatita, pe langa respectarea dreptulu de suprem'a inspectiune a statulu, a conduce si a regulá independentu, intre marginile legiloru tieriei, nu numai afacerile strinsu bisericesci, ci totodata si celea scolare si fundationale, si a-le direge si administrá acestea independentu prin organele sale proprii.

Biseric'a gr. or. româna sciindu cà problem'a legislatiunei nu este a restringe séu chiar a detrage drepturile date si asigurate prin lege, ci mai vertosu a-le estinde acestea conform justeloru pretensiuni ce se desvólta, ea esperiaza cu ingrigire indreptatita, cà mai alesu pe terenulu instructiunei s'au introdusu deja astfelu de institutiuni regnicolare, care, cu abatere dela legile cardinali create pentru asigurarea confesiuniloru si a nationalitatiloru din patria, ele s'gdunescu autonomi'a bisericei, si in viéti'a practica inapoiaza interesele ei culturali; éra in amintitululu proiectu de lege ea vede unu pasiu nou in directiunea de-a subminá cu deseversire autonomi'a bisericei, ceea ce i póte periclitá chiar si existintia sa.

Conscia de positiunea sa autonoma si de drepturile ei ce curgu din acea, biseric'a gr. or. româna organizata in modu legalu pe bas'a principiulu de nationalitate, nu póte fi indiferenta, daca credintiosii sei primescu instructiunea si cultur'a loru in astfelu de institute, unde spiritulu religiosu nu se respândesce in directiunea si mesur'a receruta, séu unde consciinti'a nationala, bas'a intregulu nostru organismu bisericescu, nu se cultiva de ajunsu; ba din contra, biseric'a acést'a chiar pentru aceea cauta cu ingrigire speciala a-si ridicá scoli populari si institute supe-

riore cu propriulu seu caracteru confesionalu, si cele esistinte a si le aranjá in modu corespundietoriu, pentrucá lips'a acestor'a nu o potu supliní de ajunsu, din punctu de vedere alu intereseloru ei confesionali si in parte alu celoru nationali, nici institutetele de statu, nici celea a-le altoru confesiuni.

Dar precum de o parte biseric'a gr. or. româna pune mare ingrigire pe interesele religióse si nationali ale credinciosiloru sei, chiar asia de alta parte ea isi indrépta totdeuna ingrigirea sa, ca atinsele interese vitali ale sale se le tina in cea mai strênsa legatura cu interesele statului, si in specialu se inradecineze adêncu in inimele tinerimeii sale studióse patriotismulu, suprem'a virtute cetatienésca, dorindu astfelu a cresce statului cetatieni credinciosi si folositori. Asia dar alipirea nestramutata a autoritatiloru si a credinciosiloru bisericii gr. or. române catra religiunea si nationalitatea lor, si ingrigirea lor prompta de acestea, nu póte fi esceptionata din punctulu de vedere alu intereseloru de statu si in specialu din punctulu devedere alu patriotismului, fara numai daca s'ar ridicá la valóre ca principiu de stat teori'a, cá intr'unu statu preste tot nu este permis a suferí mai multe religiuni séu mai multe nationalitati; o teoria care la noi, intre specialele nóstre relatiuni, nu se póte sustiné.

Cand amintitulu proiectu de lege vrea órecumva ca se smulga din mânilé confesiuniloru autonome instructiunea scóleloru medii, si pentru limb'a maghiara, ca limba oficiala a statului, vrea se ocupe terenu in tóte institutetele de invetiamentu preste marginile indreptatirei si cu restringerea celoralalte limbi ale patriei, si cand acela vrea mai de parte se estinda dreptulu de dispunere alu regimului, aprópe nemarginitu, si asupra scóleloru medii confesionali, se vede, cu durere! cá prin acestea proiectulu nu voiesce a serví tocmai desvolta-re naturala a poporatiunei din patria de dife-rite religiuni si nationalitati, nici interesele ei pentru o cultura temeinica, ci mai vertosu servece acelu fatalu curentu politicu, care purcedindu din o intielegere gresita a relatiuniloru si a intereseloru vitali ale patriei, si-a luat de scopu maghiarisarea popóreloru nemagiare din patria.

Adeveratu, cá proiectulu din cestiune tinde a regulá trebile instructiunei pentru tóte confesiunile in uniformitate, si abstragendu dela o mica esceptiune, nu face osebite intre confesiunile din patria cunoscute dupa nationalitatea lor de magiare séu nemagiare, cea ce la aparintia trece de argumentu in contra opiniunei de mai sus. Ei! dar chiar acestu coloritu, adeca conservarea egalitatii de dreptu a confesiuniloru, face se se observe si mai bine punctulu cardinalu alu proiectului, care combinandu tóte, se vede pusu pe acea:

ca maghiarisarea compatriotiloru de nationalitate nemagiara se se duca in deplinire fie chiar si cu pretiulu autonomiei tuturor confesiuniloru, si supunendu pe credinciosii bisericiloru de nationalitate nemagiara la unu astfelu de sistemu de instructiune publica, se-i silésca a-si neglige propria lor limba materna, ca prin acést'a se-i traga in calea maghiarisarii, pe cand in celelalte e tréba regimului, a aplicá fatia de singularele confesiuni, dupa proprietele sale vederi, gradurile de rigóre séu de favoru, ce i stau in putere.

Cumca tóta intentiunea proiectului de lege din cestiune se unesce in acestu punctu de mâncare, se vede apriatu din dispositiunile cuprinse in acelasi, dupa cari mai anteu in tóte gimnasiile si scólele reali din statu, ce se vor infintia de nou, limb'a de propunere nu póte fi alta, de cá exclusivu cea magiara (§. 39), ér limb'a singuraticeloru tinuturi, daca ea nu e cea magiara, in tóte gimnasiile si scólele reali, prin urmare si in cele confesionali se póte propune numai ca studiu extraordinariu ascultatoriloru benevoli, si inca astfelu, cá corpulu profesoralu póte eventualu si opri pre singuraticii interesati dela invetiarea ei (§§. 9. 78); apoi ministrului este rezervatu a statori intinderea studiiloru obligate eventualu asia, ca invetiarea sistematica a limbeloru provinciali se o faca imposibila (§. 77), cu tóte cá legea cardinala despre egala indreptatire a nationalitatiloru, anume Art. XLIV. §. 17 si 18 din 1868. asecura limbiloru nemagiare din patria unu terenu mai largu de cultivire si pune deosebi in vedere ingrigirea statului, ca „cetatenii patriei, de ori-ce nationalitate, cari conlocuescu in masse mai mari, se se póta cultivá in apropierea tinutului locuitu de ei, in limb'a lor materna, pana acolo, unde se incepe cultur'a mai inalta academica.“

O trasura caracteristica a atinsului proiectu de lege este, cá elu pune órecum ca sub paza politiaa tóta miscarea confesiuniloru in trebile scolari, prin ce intentionéza a inarticulá in legile patriei neincrederea exprimata pe fatia in motivarea ministeriala catra cei de nationalitate nemagiara; in timpu ce confesiunile, si intre acestea si biseric'a gr. or. româna, precum au facutu in trecutu mari servitii tierii prin ingrigirea scóleloru sale, asia si in viitoriu tot numai statului voiescu in urm'a urmeloru a consacrá intregu rezultatulu interesarii si alu osteneleloru sale costisitóre in directiunea acést'a. Asia dar neincrederea ce respira din acestu proiectu de lege, si astfelu tienera confesiuniloru de nationalitate nemagiara sub ochi politiaa, decumva pondulu principalu nu se pune pe maghiarisare, nu numai cá nu are temei, ci, fiindcá neincrederea dupa natur'a ei produce neincredere reciproca, póte fi

si stricaciósa pentru interesele mai inalte ale statului, mai vertosu între referintiele politice de astadi, nu de tot consolidate, dupa a carora cumpenire seriosa ar trebui se se cultive cu totadinsulu in sinulu popóreloru patriei de diferite religii si nationalitati alipirea conscia catra statulu bine compactu, adeca patriotismulu, prin respectarea tuturor pretensiunilor juste si ecuitabili.

Astfelu de neincredere s'a exprimat deja fatia de biseric'a gr. or. romana si prin acea, cá pe cand la compunerea acestui proiectu de lege si mai apoi la pertractarea lui inceputa deja in subcomisiunea de instructiune publica a casei reprezentative, celealalte biserici, invitate deadreptulu spre acestu scopu, au potutu incurge, respective incurgu in fapta prin reprezentatii si barbati lor de specialitate. pe atunci biseric'a gr. or. romána din patria, carea numera aprópe dóua milióne de suflete, neamintindu pre cea serbésca, la pregatirile acestui obiectu insemnatu si de mare importantia a fost delaturata cu totulu. Nu voescu a privi acést'a ca o espresiune de ura séu chiar de dispretiu, inse la tóta intemplantia acést'a e o astfelu de procedura, carea nu se póte motivá nici cu egal'a indreptatire de statu a confesiuniloru, nici cu relatiunile proprie ale bisericeii gr. or. románe, dar nici cu bunulu tactu!

Biseric'a gr. or. romána, privindu tréb'a invetiamentulu din punctulu de vedere alu statulu, nu póte avé si nici nu are exceptiune, cá legislatiunea se determine minimulu studiiloru obligate, cari se se propuna in scólele medie, si preste tot ca se indegeteze esenti'a instructiunei publice; de asemene nici in acea nu are exceptiune, cá regimulu statulu, in puterea dreptulu de suprema inspectiune, se controleze in modu convenabilu positiei confesiuniloru, intocmirea corespundietóre a instituteloru de invetiamentu confesionali precum si rezultatele invetiamentulu. Cand inse proiectulu de lege din cestiune intentionéza a transpune in competinti'a regimulu de statu partea cea mai mare din acele drepturi si agende, cari pana acum le esercitau, respective le esecutau independentu, in privinti'a invetiamentulu din scólele medie, insesi confesiunile autonome, mai tragendu in parte si calificarea profesoriloru: in contra acesteia biseric'a gr. or. romána e silita in interesulu autonomiei sale garantata prin lege, a-si ridicá vocea sus si tare, cu atáta mai vertosu, cáci cand acésta bisericica doresce a-si regulá liberu tóte afacerile invetiamentulu in sfer'a autonomiei sale, ea nu vrea se se ascunda nici dinaintea intereselor statulu, nici a recerintieloru unei adeverate cultivari scientifice; ci din contra, punendu ea mare pondu pe avantajele unui sistem de invetiamentu cá se póte uniform, precum si pana acum la

intocmirea instituteloru sale de invetiamentu a fost cu atentiune la interesele statulu si la sistemele de invetiamentu introduse la alte institute de aceasi categoria: asia si in viitoriu avend acesteia in vedere, voesce a emulá in ce privesce rezultatele instructiunei in scólele medie, atát cu institutele medie ale statulu, cá si cu celea ale altoru confesiuni, dorindu totodata a asigurá prin acést'a instituteloru sale si dreptulu de publicitate.

Daca in afacerile scóleloru medie ale confesiuniloru s'ar da regimulu de stat acelu dreptu de ingerintia imediata si de dispunere aprópe nemarginita, pe care proiectulu de lege intentionéza a-lu estinde si statorí pana la cele mai neinsemnate minutiositati, pe cá timpu la noi susta nefericit'a discordia nationala, a carei esistintia nu se póte negá, si carea fórté viu se manifestéza in asuprirea celoru mai slabi, abia póte fi indoiala cá, urmarile triste ale amintitulu dreptu de ingerintia si de dispunere vor loví mai cu séma bisericile de nationalitate nemagiara, urmari, cari pe langa vecsatiunile si alte neplaceri ce potu intrevení, ni le pregatesce insusi proiectulu de lege ca o sabia a lui Damocle, cand pune in vedere despoiarea scóleloru medie confesionale de dreptulu de publicitate, eventualu inchiderea acelora si — asia dicendu — confiscarea averiloru lor, la ce se potu calificá ca motive suficiente nu numai unele defecte neinsemnate in arangiarea lor, ci la urma chiar si zelulu confesiuniloru pentru propri'a loru conservare.

Proiectulu de lege, pornind dela motivarea ministeriala, presupune despre institutele confesionale de invetiamentu, cá acestea potu deschide terenu la rele morali si directiuni contrarii statulu, cari in cele din urma numai prin inchiderea provisoria séu definitiva a instituteloru s'ar puté vindecá radicalu. Ce privesce biseric'a gr. or. romana si institutele ei, provocandu-me la credinti'a acestei bisericeii documentata in toti timpii catra tronu si statu, si la loialitatea, ce n'a parasit'o nici odata, trebuie se protestezu in contra presupunerei de mai sus si se reflectezu: cá daca in adeveru ar obveni la institutele vre-unei bisericeii astfelu de rele morali séu nisuintie contrarie statulu, in contra carora ar trebui se se aplice remediile si represaliile prevediute in proiectulu de lege: atunci nu numai ar trebui inchise definitivu cu putere guverniala astfelu de institute, ci ar trebui totodata delaturate si respectivele autoritati bisericesci superióre, cari nu potu séu nu vreau a vindecá astfelu de rele; dar fiindcá asia ceva nu se póte presupune despre nici o confesiune din patria, acésta dispozi-tiune rigorósa a proiectulu, tradusa in lege, ar presentá referintiele nóstre interne intr'o colóre, carea nici decát nu corespunde adeverulu.

Pe terenul legistatului moderne este o apariție caracteristică dispoziția proiectului de lege, după care gimnaziile și școlile reale confesionale, și preste tot confesiunile și bisericile nu pot nici cere nici primi ajutoare și sprigină materială de la statele din afară, și de la domnitorii său regimurile acelora. Precum dispoziția acestui, s'a dezvoltat ca materialul la un proiect de lege, după cum e știut, dintr'unu casu obvenit la unu gimnaziu gr. or. român: așa e afară de îndoială, că ascuțitul ei este îndreptat cu deosebire contra învățământului bisericești gr. or. române; pentru că desi pot fi casuri singulare, și se pot dezvoltă din când în când astfel de relații, cari din punctu de vedere alu intereselor mai înalte de statu îndreptătescu pre regimul la astfel de măsuri, dar a le transpune acelea din cadrele dreptului internaționalu într'o lege de instrucțiune publică, și tot atunci a face excepție în favorul ordurilor monachale ale unei religii, carea de secolu s'a împartășit în abundență de toate favorurile: acestui tradăza intențiunea: ca bisericești gr. or. române, carea de secolu a fost espusa la lipsă împilătoare, se i se ia totă posibilitatea, de a puté țiené concurența în treb'a înființării și aranjării institutelor de învățământu cu celelalte confesiuni, cari parte încă de la oper'a cea mare a întemeierii patriei se bucură de abundențele donațiuni ale statului, parte mai tardiu, înse totuși în secolii trecuți și-au eluptat o astfel de poziție în statu, carea le a facutu posibilă dezvoltarea și starea favorabilă materială, în carea se afla; era bisericești gr. or. române, carea multu mai tardiu s'a eliberat, și carea din cauze colegate cu tristul ei trecut a ramas și materialmente înderet, lipsită de orice ajutoriu din partea statului, în ce privesce îngrijirea institutelor sale de învățământu, ea e îndreptată exclusiv la dinarii sei proprii.

Bisericești gr. or. române, credincioși și devotați statului, totdeauna a respectat legile și conform acestor limbile oficiale ale statului, și în specialu pune mare pondă pe aceea, că tinerimea, ce se pregătesc pentru științele mai înalte, se învețe cu temei limb'a maghiară, nu numai pentru că acestui în timpul mai nou a devenit limba oficială de statu, ci și pentru că între îngrijirile noastre limb'a maghiară este unu factoru însemnat pentru cultivarea științifică; înse acele dispoziții ale proiectului de lege, ca testimoniile de maturitate în institutele confesionale cu limb'a de propunere nemaghiară, se nu se estradee în limb'a de propunere a institutului, ci în cea maghiară (§§. 38. 89), apoi ca rigurosele candidaturilor la profesura se se facă asemenea în limb'a maghiară (§§. 69. 71), și ca

preste tot se se pretindă de la fie-care profesorul confesionalu, fără privire la specialitatea lui, că se cunoșca limb'a și literatur'a maghiară, cursul dezvoltării acesteia și opurile scriitorilor mai însemnați maghiari (§§. 60. 62 și 69): toate acestea sunt pretențiuni ce trecu preste scopul propriu alu instrucțiunii publice, pretențiuni cari nu numai taie în drepturile de autonomie ale bisericești, ci încă și îngreuiăza foarte multu calificarea profesorilor confesionali, și dovedescu, că la cumpenirea dispozițiilor luate în proiectul de lege în favorul limbii maghiare, s'a perdutu din vedere aceea: că și în cauz'a limbii ori ce pretențiune esagerată pôte produce resensu și pôte zadarnici și cea mai bună intențiune, că în urmăre prin aplicarea unei astfel de sile limb'a maghiară pôte numai se pierda din puterea sa atractivă, în locu ca se se facă placută în cercuri cât mai estinse și astfel se-si asigură generalizarea sa treptat, precum acestui între alte îngrijiri mai că i succese limbii germâne, carea e mai departată de noi.

Pe când de o parte proiectul de lege de sub întrebare îmbrăciăza limb'a maghiară cu cea mai caldă îngrijire și i da avantaje preste îndreptărire: pe atunci de alta parte elu eschide mai de tot posibilitatea, ca în rendul tinerimii bisericilor de naționalitate nemaghiară școlarii gr. or. români și cu deosebire aceia, cari se pregătesc pentru carier'a preoției său învățătorești, se póta învăța din temei propriilor lor limba maternă, carea conform legilor din vigoare și după prescripțiile statutului organic alu bisericești gr. or. române prevediutu cu prealabile sancționare, în administrarea internă și mare parte și în corespondență cu autoritățile, e singura limba oficială a bisericești; apoi preste toate acestea școlile medii de naționalitate române, se aduc prin proiectul de lege în acelu contrast: că limb'a lor de propunere pôte fi cea române (§. 79.), dar și în acestu casu însăși limb'a române se pôte învăța numai ca studiu extraordinariu, în ore extraordinare (§§. 4. 5. 6. 7. 9. 77. 78.)

Față cu unu proiectu de lege, ca celu din chestiune, care periclităza caracterul național alu bisericilor de limba nemaghiară, trebuie se se ia în deosebită băgare de seamă îngrijirea faptică, cu carea cercurile inițiale și celele decizionale, așa se vede, nu sunt aplecate a-si trage socotela, și acesta îngrijire este: că în toate părțile naționalităților compacte nemaghiare din patria, conștiința naționalității lor proprii, așa e dezvoltată încât, acestui nu se mai pôte sugrumă, nici prin unu felu de sistem său regulamentu. O conștiință este acestui, carea, ca bună oră și la naționalitatea maghiară, fiind nutrită prin respectul de sine, se radimă

pe base morali, si din aceste base își ia putere si pentru legitim'a aparare. Ori ce incercare asia dara, carea tinde a nadusi consciinti'a nationala pre langa acea, că vatemala interesele bisericiloru nationali, pôte totdeodata degenerá într'o greșiela politica, carea pentru liniscea interna a cetatieniloru si deopotriua pentru interesele mai inalte ale statului pôte se nasca urmari pagubitóre ale carora delaturare posibila este o detoria de consciinta pentru fie-care patriotu.

Si tocma pentrucă acést'a este asia, si pentrucă biserica gr. or. romána, a carei alipire si fidelitate nime nu le pôte trage la indoiala, voesce se fie totdeuna in servitiulu statului si aducand in consonantia interesele statului cu ale sale proprii, se silesce ale promová din tóte puterile, ea si-ia voia, pentru aperarea intereselor sale vitali, a infatisiá in cele de mai sus intemeiatele sale ingrigiri cu privire la proiectulu de lege pentru instructiunea in gimnasia si scólele reali, si prin umilit'a mea representatiune presenta a se adresá la preanonabila casa reprezentativa cu acea rugare: ca luandu de basa principiile cardinali, cari singure potu asecurá tari'a, puterea si prosperarea statului, adeca sublimale principii de libertate, egalitate si fratietate, cari eschidu ori-ce suprematia fie religionara fie nationala, — se binevoésca inainte de a pertractá in specialu amintitulu proiectu de lege pentru gimnasia si pentru scólele reali, a-lu inapoia domnului ministru de culte si instructiune publica cu acea indrumare: ca se-lu aduca in consonantia cu legile cardinali ale patriei cari asigura autonomi'a confesiuniloru si drepturile nationalitatiloru, si astfelu prelucratu cu ascultarea confesiuniloru si intre acelea si cu a bisericeii gr. or. románe, se-lu astérna într'o noua redactare.

Cuvintele mele de incheiere le cuprindu in acea rugatiune ferbinte: ca atotputerniculu ingrigitoriu alu particulariloru si alu popóreloru, spiritulu pazei si alu dreptatii, se se pogóra preste barbatii, cari conducu destinele natiunei, se-i lumineze, si se-ia in scutululu seu scump'a nóstra patria, Ungari'a!

Sibiiu, 8/20 Februariu, 1881.

In numele bisericeii greco-orientale románe din Ungari'a si Transilvani'a:

Miron Romanul *m. p.*
arhiepiscopu si metrop. litu.

Calificatiunea deputatiloru sinodali.

Dupa o esperintia de 12 ani din viati'a nóstra constitutionala, este la timpu ca se punemu in discussiune si acést'a cestiune noua pana acuma. Esperinti'a din trecutu ne dovedesce, că resul-

tatele si progresele, ce am ajunsu pe terenulu bisericescu, sunt putinu multiamimitóre, in raportu cu sfer'a cea larga a sinodalitatii, ce ni-o indegetéza statutulu nostru organicu. Si daca intrebamu de cauzele acestei inaintari tardive si lente, respunsulu, ce-lu putemu audí dela ómenii competinti, este că organismulu nostru bisericescu nu functionéza cu destulu energia, ori, celu putinu, că nu functionéza totdeuna in directiunea practica.

Fara indoiala acést'a functiune, óre-cumva neregulata nu-o putemu imputá cu destula ratiune naturei organismulu insusi. Constituirea organismulu nostru bisericescu este de asia natura, incât fie-care din elementele bisericescii au rol'a si functiunea loru bine definite. Spiritulu liberalu, ce denota caracterulu bisericeii ortodoxe resaritenene, nu iarta dictatura sau hegemonia, ori formarea de caste in biserica, ci invita pe toti membrii bisericeii deopotriua a luá parte in administrarea si conducerea trebiloru bisericescii.

In virtutea acestui sublimu si maretiu principiu, elementulu laicu, poporulu ortodoxu este chiamatu a conduce insusi, directe ori indirecte prin reprezentantii sei, destinele bisericeii sale. Dupa legea organica, in sínódele eparchiale cât si in congresu (sinodulu metropolitanu) elementulu laicu este reprezentatu prin dóue tertialitati, ér celu clericalu numai prin o tertialitate. In urmare responsabilitatea de mersulu afaceriloru bisericeii nu zace numai asupra clerulu ci ea mai vertosu astadi zace asupra elementulu preponderante in sínóde, asupra elementulu laicu.

De aceea, ori-care membru alu bisericeii, fara privire la pusetiunea lui cand vrea se inriurésca cu sfatulu seu si cu lucrarea sa in sínóde, unde se tractéza despre trebile si interesele bisericeii, este datoriu se cunósca, care este anume problem'a bisericeii, se cunósca institutiunile positive ale ei, pentruca asia se póta dá o solutiune norocósa si convenabila cestiuniloru ce se tractéza in adunarile bisericescii.

In timpulu din urma in sa mani'a de-a figurá in sínóde a datu curaju unoru persóne, destinsu prin incapacitatea loru, d'a se ingerá fara nici o sfiala in conducerea afaceriloru bisericescii. Imprejurarea acést'a a servitu ca motivu Consistorieloru eparchiale si Preasantiloru Episcopi eparchioti de-a enunciá barem in generalu unele principii si conditiuni cu privire la calificatiunea deputatiloru sinodali. In cercularele publicate pentru alegerile sinodali, Pr. S. Eppu alu Aradului dice: „Ve sfatuimu parintesce iubitu cleru si poporu, ca la eserciarea celui mai insemnatu dreptu alu alegerei deputatiloru sinodali, preoti si mireni, se fiti cu multa precautiune, se judecati bine in cine ve puneti increderea in celea

mai însemnate afaceri bisericesci. Ve sfatuim, ca la actulu celu mare alu alegeri, se fiti condusi numai de simțieminte adevăratu creștinesci, si se alegeți de deputati sinodali numai barbati crescuti in legea lui Ddieu, barbati devotati causeriloru năstre bisericesci, barbati zelosi si apti de-a concurge cu sfatulu si întielepțuinea loru la regularea si prosperarea trebilor bisericiei năstre nationale.“ In asemenea întielesu se pronuncia si Pr. S. Sa Episcopulu Caransebesiului: „Imi esprimu dorintă a cea mai ferbinte ca clerulu si poporulu se nisuiasca a fi reprezentatu in sinodulu eparchialu, prin barbati maturi, luminati si devotati bisericiei năstre si asiediemintelor ei apostolesci.“ etc.

Este fôrte adevăratu, că alegerile deputatoru sinodali se facu prin votulu poporulu, care trebuie se-lu respectamu in biserică. Dar apoi cine nu scie cum se esecuta la noi astfelu de alegeri? De aceea, credemu a fi la timpu, ca pe langa tōta democratiă si spiritulu liberalu alu bisericiei năstre se fimu mai scrupulosi in alegerea persōnelor, ce au se represinte clerulu si poporulu in sinōdele eparchiale.

Daca voim a pune biserică in calea progresulu, si ai asigură unu viitoriu stralucitu, apoi trebuie se cautamu a trimite in sinōde omeni cu destula energia si capacitate de a lucră, cand este vorba de lucru; căci trebuie se marturisimu cu multa parere de reu, că între deputatii sinodali se afla nu tocmai putini, cari vinu la Arad mai multu pentru distractiune, decâtu pentru dorintă a de a luă parte activa in afacerile sinodulu.

Si intru cât statutulu nostru organicu nu cuprinde indegetari speciale in privintă a calificatiunei deputatoru sinodali, apoi jurnalistică este detōre a preveni acēsta lacuna, si prin influintă a sa morala a staruī ca elementele fara capacitatea si energiă trebuincioasa, pentru inaintarea bunei stari a bisericiei, se cedeze terenulu persōnelor esperte si aprofundate in lucrurile bisericesci. Acēstă noi o ceremu in interesulu causei, in interesulu bisericiei!

Despre poporulu romānu si poesiă sa.*)

Eră odata o imperatēsa, care se numiă: Dōmnă lumei. Acēsta imperatēsa avea unu fiu frumosu si voinicu, ca fetu — frumosu din poveste. Inca pâna eră micu, copilulu i-a fostu venitu dorulu se se însōre. Nu mai dadea pace mamei sale, ci continuu o rogă se-lu lase a merge in

petitu. Dar unde? Copilulu își aducea aminte că odata mosiulu seu tienendu-lu pe genunche langa vėtră foculu, i-a spusu o poveste, că departe, peste munti si mari, catra reseritulu sōrelui este o fēta frumoasa ca gāndulu celu bunu. Si copilulu, dela audirea acestei povesti, i-se nascuse ceva in inima, ceva, ce nu-i dadea pace nici diu a nici nōptea, fara ca se scie omu pe lume celu fragmenta atātu de multu pe bietulu copilu. Veni inse timpulu când desi inca micu si sficiosu — copilulu isi descoperi mamei sale foculu inimei. Dicu: mamei sale, pentrucă mamă e unica fiintia privilegiata in care fii si ficele se incredu si-i spunu mai antaiu tainele animei lor. Dupa acēstă descoperire, mamă ne mai putendu-se opune dorulu fiulu seu, ilu lasă se mērga. Elu plēca. Se-lu urmarimu si noi Dōmnelor si Domnilor!

Copilulu alērga, alērga, se caute fētă cea frumoasa despre care-i povestise mosiu-so. In cale elu intimpină multe pedeci, căci vedindu-lu lumea copilu frumosu cu ochi aprinsi si sagetatori, multi se temeau că acestu strainu e instare se cucerēscă animă a celei mai frumoase fete. Altii, pe unde umblă copilulu, daca ii întrebă se-i aratē calea ca unui necunoscutu nu-i spunea ci cuprinsi de invidia, i încālciau calea, că dōra copilulu isi va perde urmă si cu ea si viētă.

Inzadar! căci elu cutrierandu tierile s'a otelitu; ajunse fecioru mare si cu minte, mai voinicu de cum eră, si bratiulu seu deveni puternicu arcu de lupta, precum ochii sei erau sageti de cucerire. . . . .

Intrō buna deminētia copilulu — fecioru ajunse sanatosu in tiēră ursitei sale. Când ilu vediu sōrele dela resaritu, de bucuriă acestui fecioru frumosu, umplu lumea de radie precum n'a mai tostu uici odata. Toti se mirau de acēstă minune ne mai vediuta. Dar feciorulu se totu duce întrebandu de trufasiă casa a parintiloru fetei pe care o caută. Inca câteva dile si iata-lu la pōrtă casei, cerendu intrare! Solulu impartasiesce Domnulu . . . . . Acēstă, omu sumetiu, dice solulu cu o voce resunatōre: spune calatoriulu se între.“!

Când a intratu, tatalu fetei pareca ca celu mai blandu omu; pentrucă feciorulu calatoriulu atātă eră de frumosu încātu tatalu fetei nu mai vediuse fecioru ca elu, ér ce-i frumosu place tuturoru, chiar si Domnilor celoru mari.

Se ascultamu in sa vorbele celoru intalniti!

Domnulu casei întrebă: „Cine esti, de unde vii, si ce venturi te-au abatutu pe la noi calatoriule?“ Elu raspunde: „Sum fecioru de imperatēsa; tiēră mea e departe in josu catra apusulu sōrelui,

Unde cerulu luce 'n mare,
Unde iernile-su usiōre,

*) Conferintă literara, tienuta in 28/16 Ian. a. c. in sală institutulu pedagogic in Arad.

Unde flórea ce resare:
De trei ori pe anu inflóre;
Unde amoru 'n veci traesce,
Unde dorulu nu mai móre,
Unde lumea intineresce;
Sub unu ceriu cu veselu sóre!

La a treia întrebare, calatoriulu respunde:
„andindu veste de fic'a ta frumósa am venitu
se-i ceru mân'a. De-ti convine omulu si némulu
promite-mi-o.“

Tatalu fetei surprinsu de curagiulu junelui
calatoriu nu putú indata se-i răspunda. Dar preste
putienu timpú reculegendu-se, cu unu aeru de
cea mai mare sumetie i dice: „omulu si némulu
imi convinu; dar mân'a fiicei mele numai aceluia
i voiu da-o, carele va probá in lupta cu mine
cá spad'a sa intrece pre a mea. Spune dar cura-
giosule calatoriu vei indresni a te luptá cu mine?“

„Sum hotaritu la mórte ori viétia, dar pe
fic'a ta o iubescu din copilaria, si fara densa
nu voiu se traescu!“

Invoial'a acést'a facuta, urméza diu'a luptei.
Sórele diminetiei se aréta pe ceriu in tóta stra-
lucirea si maestatea sa. Incetú, incetú se urca
pe calea ce are s'o face in decursulu dilei.
Deodata ajunsu la unu punctu sórele se opresce.
Elu vede pre cei doi viteji in câmpulu de lupta;
spad'a loru suná a mórte. Pre care se-lu ajunga
óre? ochiu pe lume n'ar fi sciutu spune, căci
amendoi luptau cu inversiunare, amendoi erau
eroi de frunte. Insa ór'a bate. Dupa a dóua lupta
sumetiulu tata ostenitu de loviturile teneriei spade
a contrariului seu si mahnitú adencu de a se
vedé invinsu si ucisu, preferi a-si curmá insusi
firulu vietii. Vestea implú indata lumea, că de asia
lupta nu se mai audise.

Invingatoriulu fecioru alu imperatesei rein-
tórse la cas'a parintiloru fetei, si nu multu dupa
trecerea dileloru de doliu, la anulu 105 dupa
Cristosu, isi serba cununia cu ursit'a vietii sale,
si asia de 1777 de ani si traescu ca doi sotiori
iubiti in cea mai buna armonia. Intr'adeveru fru-
mósa etate in viétia a celoru casatoriti!“

Dar fericirea de casatoria a unora e invi-
diata din partea altora. Asia o patira si noi
nostri casatoriti. Lumea ii invidiá si legióne de
némuri straine navalira asupra loru se le tulbure
linistea casei si pacea vietii. Dumnedieu in sa ii
mantul si de acestea navaliri. Gotii, Hunii, Ghe-
pidii, Avarii, Ungurii si Tatarii, nu putura stinge
viétia a loru, si cei doi sotiori traescu si astadi
laudandu pe bunulu Dumnedieu, carele le-au pur-
tatu de grige si le-a scutitu viétia.

* * *

Dupa acést'a întretienere Dómnelorú si Dom-
niloru, me ve-ti întrebá cá: cine este eroulu po-

vestei mele? Nu ve spunu, căci am cetitu de pre
fati'a Dumnevóstra cumca vorbindu de imparatés'a
cu fiulu calatoriu ati întielesu pre Roma, Dómn'a
lumii de odinióra, si pre poporulu románu, ca-
rele venindu din Roma sub conducerea divulu
Traianu a mersu la trufasi'a Sarmisghetusa unde
resiedea sumetiulu Decebalu regele Daciloru, ca
se petiesca pre frumós'a sa fiica: Dacia.

Asia e eroulu, eroulu din poveste este popo-
rulu románu, carele de 18 secolu calca acestu
pamentu sântu udatu cu ap'a Iordanului isvoritu
din sangele romanescu! De 18 seculi! acestu
poporu, — carele a fostu cu Gotii si nu s'a fa-
cutu Goti; fost'a cu Hunii si nu s'a hunitu;
fost'a cu Avarii si nu s'a avaritu; fost'a cu Bul-
garii si nu s'a bulgaritu; fost'a cu Rusii si nu
s'a rusitu; cu Ungurii si nu s'a ungaritu; cu
Sasii si nu s'a nemtitu (vedi discursulu lui Si-
meonu Barnutiú din 14/2 maiu 1848, Istori'a
Rom. din Daci'a super. de A. P. Ilarianu. pag. 363.)
acestu poporu, dicu, traesce nestramutatu, dandu
peptu barbatescu cu tóte vitregitatile tempuriloru!
Dar se-lu privimu Dómnelorú si Domniloru mai
de aprópe; se intramu putienu in cas'a romá-
nului, se vedemu cum adóra elu pre Dumnedieu;
se-i cunóscemu moralitatea lui; se-lu vedem cum
isi iubesce famili'a si averea remasa dela stramosi;
se-lu urmarimu câteva mominte in tóte cararile
vietii lui!

(Va urmá.)

Atanasiu Tuducescu.

Discursulu Rdis. D. directoru Ioan Rusu.

(Rostitu in 15 Febr. st. v. a. c. la despartirea sa de institutu.)

Anulu alu treidiecei si doilea decurge, de cându
am fostu chematu a cuprinde catedr'a de cathichetu
in institutulu pedagogicu gr. or. romanu de aici.
Duoediecei si siese ani dinpreuna cu mult stimatii
domni Alesandru Gavr'a, fostulu professoru si direc-
toru carele dupa unu servitiu de cincidiecei si cinci
ani ca professoru, la finea anului scol. 1875/6 s'a
pusu in pensiunea binemeritata, si Athanasiu Sandoru
Dr. de medicina si profesor, acum asemene in pen-
siune, amu propusu prescriesele invetiaturi tenerimeii
pedagogice in zidirea cea vechie, unde de presinte
se afla alamneulu Institutului; ér de siese ani in
cóce impreunanduse Institutulu pedagogicu cu celu
teologicu, amu propusu cu ceialti domni professori
in edificiuulu acestu nou precum clericiloru, asia si
pedagogiloru sciintiele títóre de catedr'a asignata
mie, portandu totodata si trebile directorali. Acum
devenindu si eu inaintatu in etate si slabitu de pu-
teri am fostu constrinsu a recurge la grati'a Ilus-
tratii sale, Présantitului parinte Episcopu si a Ve-
nerabilului Consistoriu eparchialu, ca se binevoésca
a me dispensá dela catedra si dela oficiulu directo-
ralu care rugare a mea s'a si primitu, denuminduse
de directoru alu Institutului pedag.-teol. multonora-

tulu domnu profesor Vasiliu Mangra, precum s'a potutu intielege din ordinatiunea consistoriala, care acum s'a publicatu. Deci, candu amu onóre a introduce pre multonoratulu domnu professoru Vasiliu Mangra, in presentia stimatiloru domni profesori si inaintea vóstra iubitoru teneri clerici si pedagogi, in acestu postu onorificu, vi recomendu si ve svatuescu, se fiti pururea cu cuvenitul respectu, ascultare, supunere, si implinire a tuturor ordinelu care vi le va publicá vóua.

Totdeauna se vi aduceti aminte, cá tóte câte se voru face, se voru face pentru folosulu, infiorirea si luminarea bisericii si a scolei ortodoxe române, carora Institute luminate de poporu voiti a vi consacrá viétia vóstra. Se cuvine filoru de timpuriu, din teneretiile vóstre, se ve dati a iubi si a stimá detorintiele cele sublime care suntu legale cu preotia si cu invetiatori'a, ca cu atátu mai pe usioru se le poteti implini la timpul seu, la timpul candu ve va invrednici Ddieu, a ajunge scopulu care vi l'ati propusu. Scopu mantuatoriu! scopu santu, cáci chemarea de preotu si chemarea de invetiatoriu suntu chemarile cele mai nobile, cele mai humane cele mai frumoase in societatea omenésca; suntu chieamari pline de indulcirea si mangaeare sufletésca. Multa mangaiere simte sufletulu preotulu cucernicu candu se apropia de altariulu celu santu si intru rugatiuni de umilintia aduce jertfa nesangerósa Tatalui celu din ceriuri pentru iertarea peccatoru sale si ale poporului, concreditu pastorirei lui. Ce póte fi mai frumosu decâtu a invetiá pre celu ce nu scie legea lui Ddieu? Ce póte fi mai frumosu, decâtu a revocá pre celu retacitu din ratacirea sa? a întorce pre celu peccatosu dela peccate, si a-lu face se iubésca virtutea. Ce póte fi mai frumosu, decâtu a mangaiá pre celu intristatu si superatu si a versá nadejde in sufletulu celu desnadajduitu? Voiu se diu, ce póte fi mai frumosu, decâtu a întorce inimile ómeniloru catra Ddieu, care este Parintele tuturor si sterge tóta lacrim'a dela tóta faci'a. Aceste si multe altele, asemene acestora suntu sublimele detorintie, care are de a le implini, in missiunea sa, preotulu crestinescu. Isusu Cristosu Mantuatoriulu, nostru a intemeiatu Biserica sa, ca ómenii intrensa, prin invetiatur'a ministrului seu, se devina la credinti'a in unulu adeveratulu Ddieu si la evsevia crestina, si din credintia si evsevia se se aprinda in sufletele loru nadejde neinsietóre, cá ei se voru face partasi de mantuirea care a gatit'o Tatalu celu din ceriuri pentru creaturile rationale, care implinescu legea lui cea santa. Asia este filoru clerici! Preotulu luminatu cu sciintia legii lui Ddieu si impodobitu cu virtutea crestina, care implinesce detorintiele cele sacre dupa preceptele Mantuatoriului, luminédia cu invetiatur'a sa in Biserica mai multa decâtu multimea luminiloru, care se aprindu acolo din datina dupa eum dice fericitulu Cichindélu, imitandu pre renumitul literatu serbescu, Dositeu Obradoviciu.

Nu mai putienu nobila este chemarea invetiatoriului copiiloru. Elu este chieamatu a desvoltá facultatile spiritali, plantate de Ddieu in sufletele cele nevinovate ale copiiloru; este detoriu a luminá ratiunea loru cu cunostinti'a lui Ddieu si inteliginti'a loru cu invetiaturile cele folositoare in viétia a sociala; este detoriu a desteptá simtiemintele inimeloru loru si-a picurá intrensele frica de Ddieu, iubirea de adeveru, de dreptate, onestitate, de ostanéla, de castigu

cu dreptate si de crutiarea celoru castigate, de trezvia si de iubire reciproca intre frati, ca astfelu se devina la timpul ómeni cu mintea luminata si cu moravuri bune, cáci scopulu educatiunei este: luminarea mintii si moralitatea. Scopu nobilu! Scopu humanu! Scopu frumosu! Insa ca sa póta implini unele ca aceste, este de lipsa ca si densulu se fie cu mintea luminata, cáci numai asia va poté aprinde lumin'a sciintii si in copilasii concrediti lui spre crescere, si preste tóte se fie onestu in moravuri, deórece copii fórte imitéza pre invetiatoriulu seu si ce vedu cá face elu, asijderea facu si ei. Invetiatoriulu se privesce ca parinte alu copiiloru concrediti manuducerii lui si Evangeli'a dice: cá ce vede fiulu pre tata facandu asijderea si elu face.

Inse ori si cátu se fie de luminatu in minte invetiatoriulu si ori cátu se fie de onestu, daca nu va fi in elu zelu si insufletire pentru chemarea careia s'a consantitu, scól'a lui va zacé parlogita, ca si tiarin'a nelucrata de mani omenesci. Invetiatoriulu este sufletulu scolei si unde este sufletu este viétia, ér unde nu este viétia, tóte stagnéza.

Zelu si insufletire se recere si dela preotu si dela invetiatoriu, daca voiescu ca se aduca róda; zelu si insufletire se recere, daca voescu se lase dupa sine nume bunu si pomenire cinstita la generatiunile ce voru urmá dupa ei.

Aceste le-am amintitu inbitiloru teneri ca unu svatu din urma alu meu, le-am amintitu ca o vorba de despartire de catra voi; cáci mi-a placutu in decursulu aniloru, cátu am petrecutu in Institutu cu tenerimea carea a cercetat Institutulu, se amintescu pururea, la tóta ocasiunea, cum are de a se portá si intru implinirea datorintieloru scolare si cum va avé de a se portá intru implinirea detorintieloru in chemarea carea va se o primésca in societatea omenésca. Asia am facutu si acum si cu acést'a vi dicu: Remasu bunu! Fie pururea binecuventarea lui Ddieu preste voi; binecuventarea acea se ve lumineze cu duhulu intieptiunei, duhulu intielegerii, duhulu sciintiei, si preste tóte se verse in inimile vóstre iubirea de Ddieu in carea se cuprinde si iubirea deaprópelui, si se verse in inimile vóstre frica de Ddieu, cáci in iubirea si frica lui Ddieu se cuprinde cea mai adevrata veneratiune, care o póte dá creatur'a rationala Creatoriului seu.

Dicu: Remasu bunu si catra Multonorata domnia ta, domnule directoru. Dee Ddieu, ca se fi in Biserica crestina si in scól'a romána lumin'a cea evangelica, la carea indémna Isusu pre discipulii sei, dicandu: Asia se lumineze lumin'a vóstra inaintea ómeniloru, ca vedindu faptele vóstre cele bune se prémarésca pre Tatalu celu din ceriuri.

Dicu: Remasu bunu si catra domniile vóstre, stimatiloru domni profesori! Parintele luminatoriu dela care vine tóta darea cea buna si totu darulu deseversitu se vi impartasiésca sanatate, taria, putere la multi ani, ca se poteti desfasurá activitatea intru luminarea cu sciintie si intru propasirea in moralitate cu tenerimea clericala si pedagogica, concredita conducerii domniloru vóstre, ca se fie ea la timpul seu spre folosulu Bisericii si a scolei ortodoxe române; vi poftescu, ca la adunci betranetie se poteti privi preste rodulu osteneleloru domniloru vóstre si mangainduve se diceti: *amu traitu luminandu!*

La Nru de facia alaturamu unu suplementu de $\frac{1}{2}$ cóna.

Bibliografie.

I. *Novela din Poporu* de *Ivanu Slavici.*

Editur'a Socecu et comp. Bucuresci. Pretiulu 4 lei (1 fl. 80 cr.)

Anunciam cu deosebita bucurie si chiar cu unu felu de legitima mandrie acésta publicatiune pretioasa a destinsului nostru scrietoriu popularu *I. Slavici*, fiulu comitatului Aradu.

Critic'a ce au publicatu asupra operei Dlui Slavici jurnalele române, fara deosebire, este unu siru de laude si complimente pentru distinsulu novelistu popularu.

Jurnalulu „Romanulu“ din Bucuresci i face urmatórele apreciatuni magulitóre: „Par cá unu felu de recoréla sufletésca ne cuprinde cand avemu rar'a fericire de a intalni câte o lucrare ca aceea a Dlui Slavici. . . . . Novelele dlui Slaviciu. alcatuescu celu antaiu pasu seriosu, ce s'a facutu pana acum pentru intemeierea novelei si a romanului nostru nationalu . . . . . Dsa e unu adeptu alu realismului, in tóte novelele sale nu gasesci nimicu afara de marginele observatiunei si stilulu seu nu se inlatura nici odata din mersu-i linistitu . . . Stilulu seu in sa nu numai cá e popularu, dar mai are si ceea ce am puté numi o caracteristica personala, o intorsatura care e numai a dlui Slaviciu . . . . .

„Istoriórele sale nu ne infacisíeaza o insirare repede de fapte; dsa nu zugravesce nimic in trasaturi mari si in stilu curgatoriu; descriptiile sale, ca acele a lui Stendhal sunt alcatuite din nenumerate amenuntimi; nici o icóna nu ne infacisíeaza deodata inaintea ochiloru, ci mii de trasaturi, adeseori d'abia bagate in séma, o destépta incetulu cu incetulu in mintea nóstra. De aceea si lucrurile instorisite de d. Slavici se presinta inchipuirei nóstre cu-o tarie neobicinuita si cand dsa prin puterea realismului de care sunt insufletite novelele sale, reusiesce se ne misce, suntem miscati pana in adenculu sufletului.“

„Unu asemenea talentu a cercatu se patrunda in viati'a intima a poporului románu si a patrunsu astfelu precum n'a isbutitu s'o faca nimene inca pana astadi. Cu d. Slavici te simti intr'o lume, pe care putini au cunoscut'o pana acum, intr'o lume deosebita de tóte celelate, intr'o lume in sfersitu, despre care cu dreptu poti dice: acestia sunt tierani romani, asia traiescu, asia simtiescu, asia gandescu etc. In tóte novelele din poporu nu vedi celu mai micu artificiu de romansier; istorisirile se desfasuira naturale cu-o legatura ferita de ori-ce mestesingire, precum e viéti'a insasi.“ . . . .

Cea mai mare lauda in sa asupra novelorulu d-lui Slavici este buna primire cu care le-a intimpnatu publiculu din Germania. Dómn'a M. Kremnitz din Bucuresci a seversitu patriotic'a fapta d'a public'a in limb'a germana dóne colectiuni de novele *) dela cei mai buni novelisti románi, intre care novelele d-lui Slavici ocupa locul d'antaiu. Parerile critice germane asupra acestorulu novele sunt tóte favorabile si le pune alaturea cu ale lui Auerbach. Dlu T. Maiorescu le-a reasumatu pe scurtu in „Convor-

biru literare“ in studiulu seu: „Literatur'a romána si straimatatea.“

* * *

II. A esitu de sub tipariu *Metodica speciala a Religiunei in scólele poporale* de *Simeon Popescu*, profesoru de teologie in Sibiu. Formatu micu, 74 pag. Tipariulu tipografiei Archidieceesane 1882. (Pretiulu?)

Precum la propunerea celorlalte sciintie, asia si la propunerea religiunei trebue urmatu dupa anumite principii si regule didactice. Autorulu numitei carticele ne infacisíeaza in scurtu aceste principii si reguli, astfelu cá fie-care invetiatoriu ori catichetu se póte usioru orientá in propunerea religiunei. Ceea ce noi nu potemu in sa aprobá nici din punctulu de vedere teologicu, dar nici din punctu de vedere didacticu este cá dlu autoru, pasindu in urmele unor pedagogi rationalisti, in insirarea materialui nu se tiene de ordinea prescriisa de obiectulu religiunei. Asia d. e. dsa sustiene parerea lui Rouseau, cá studiulu religiunei se incépa cu morala (despre nadejde si dragoste) si mai pe urma se iee si partea dogmatica (despre credintia). O procedere necorecta.

D i v e r s e.

* **Deputati sinodali.** Dupa informatiunile, ce avemu, pana acum, s'au alesu urmatorii deputati sinodali din cleru: Moise Bocsianu, adm. protopr. in cerculu Aradului; Petru Chirilescu, protop. in cerculu Giulei; Ioan Cornea, protop. in cerculu Borosineului; Mihaiu Sturza, preotu in cerculu Chisineului; Vasilie Mangra, Ierom. si prof. de teolog., in cerculu Vinga, si Augustin Hamsea, Ierom. ases. ref. in cerculu Birchisu.

* **Bravur'a ostasilorulu románi.** Daca rescól'a din Bosnia si Hertiegovina va fi sugrumata, apoi si aici, meritulu va fi a ostasilorulu románi! Magistratulu orasiului Caransebesiu a primitu dela colonelulu Kraft, comandantulu regimentulu de infant. 43. urmatórea telegrama, din Risano, despre bravur'a ostasilorulu románi: „Fiii cercului Caransebesiu, de intregirea armatei, cu ocaziunea ocuparei Crivosciei s'au adevéritu cá sunt ostasi modelu si maretu intru devingerea greotatiloru. Impartasiesce acést'a in urm'a imputernicirei ce am dela comand'a divisiunei — 47. Rogu a-se publicá acést'a mai departe. Norocu si fericire consangenilorulu acestorulu bravi ostasi.“

* **Sinuciderile in Germani'a.** La Berlinu in cincispredece dile au fostu 28 de sinucideri. Fia ori care ar fi mobilulu, ce decide pre omu la suprem'a nebunia de a-se sinucide, este inse destulu de veditu cá o societate, unde sinuciderile sunt in sporire, suferu de o infricosiata slabitiune morala, si de lips'a unei educatiuni temeinice.

* **Sant'a Sofia.** Sant'a Sofia, cea mai celebra din cele 300 de mosiee din Constantinopole, e gat'a a se surpá. Acésta noutate a respanditu o adevérata spaima pe malnrile Bosforului, cáci dupa o traditiune, caderea Stei Sofii ar fi semnalulu dismembrarei imperiului turcescu. In ultimii ani ai domniei lui Abdul-Medjid vechi'a mosiee a lui Iustinianu a fostu reparata cu mari cheltueli sub directiunea architectului Fossati, care prin armaturi de feru si prin zi-

*) Vedi „Romanulu“ din 7 Febr. a. c.

*) „Rumänische Skizzen. Eingeleitet und übersetz.“ Bucuresci 1877. si „Neue rumänische Skizzen.“ Lipsca 1880.

darii si boltituri vîrite cu abilitate pre dedesubtu intari si întiepeni arcadele si paretii, cari inevitabilu trebuiau se cadia. La finele lucrariloru in 13. Iulie 1849 Sultanulu inaugură mosieea astfelu restaurata printr'o ceremonie religioasă. Abdul-Medjid atātu fu de încântatu de acēsta restauratiune, încātu ordonă de a i se perpetuă suvenirea prin o medalie de aur pe carea se batū in reliefu planulu mosieei. De atunci sunt peste 30 de ani si acum din nou incepu a se ingriji de soliditatea marei cupole, carea pana acum n'are rivala, si carea acopere cam intotulu acestu maretiu monumentu de arhitectura bizantina. Cupol'a Stei Sofii are 67 metri de asupra solului; ea se redica in centrulu unui patratu încungiuratu la fia-care coltiu de 4 minarete, si diametrulu seu de 35 metri determina lungimea altariului. Patru mari arcuri, formandu bolte si ziduri cu scari, alternativu albe si rosii, o sustinu. Ea este strabatuta la bas'a sa cu o coróna de 44 ferestre arcuite si încungiurate de colóne de marmura si de semi-domuri. Acestu cap-d'opera a stilulu neo-grecu a fostu obiectulu unei inspectiuni generale din partea unei comisiuni compusa din principalii, arhitecti din Constantina-pole si unu raportu conchidindu la urgentia separati-uniloru a fostu adresatu de arhitectulu Ferrari lui Subhi-pasi'a, ministrulu efcafului (proprietatiloru religiose). Dupa acestu raportu domulu Stei Sofii pôte a se derimá diintr'unu momentu intr'altulu si se oca-sioneze o catastrofa grozava, déca va cadea diu'a, atunci candu sute de credintiosi se aduna in inter-iorulu ei pentru rugatiuni si oblatiuni. Se astépta dice Levantu Herald, ca se se puna de graba la lucru pentru a preveni perderea unui monumentu, carele a facutu admiratiunea atátoru secole. In inter-ioru Sta Sofia este destulu de bine conservata. Are intrarea prin 9 usi. Acele din mijlocu conduc in centrulu altariului, alu carui aspectu generalu este pôte mai interesanta decâtu acelu alu Stului Petru din Rom'a. La drépt'a *mihrabului* este aternatu unu tapetu, pe care Mohamet ingenunchiá, candu se rogá. Amvonulu este asiediatu pre unulu din stelpii dela drépt'a *absidului*. In fia-care Vinere *Khatibulu* se snie spre a ceti coranulu, tienendu in mana o sabia góla, st'a Sofi'a fiindu o mosiee eucerita. In fatia este logea sultanului cu unu grilagiu auritu. Immense discuri verdi, pre cari sunt gravate versuri din coranu cu litere de aur, sunt aninate pe zidu; éra in verfulu cupolei se cetesce celebrulu versetu: Ddiu este lumia a cerinlu si a pamentulu. Unele din litere au 9 metri lungime. Nisce lungi cordóne descindu din bolte si sustinu policandrele de bronzu. O scara, acarei usia se gasesce la intrarea diu spre nordu a marelui pridvoru conduce in galeriile partiloru de josu. Un'a din curiositatile Stei Sofii este eslea lui Isusu Cristosu care se dice, cá ar fi fostu adusa din Betleemu cu unu feliu de vasu, in care se dice, cá copilulu a fostu spalatu de Maria. Acēsta esle consta dintr'unu blocu de marmora rosia. Mineratele (turnurile) mosieei s'au construitu unulu de catra Mohamed euceritorinlu dupa luarea Constantino-polei, alu duoilé de Selim II. si celelalte de catra Murat III.

* **Posta de porumbi.** Este aprópe paradoxal ca gingasi'a iubire de patria a porumbiloru cunoscuta deja in timpii antici, se fie esplotata in servitiulu postalu inca si astadi in er'a telegrafalui, calei ferate si a telefonului! Lucrulu in realitate totusi stá astfelu. Post'a de porumbi in timpii mai recenti se

intrebuintiaza adeseori, si mai cu séma in Belgiu si Statele unite au o grige speciala pentru cultivarea porumbiloru. Nu demultu anunciara foile, cá dela gar'a din Brüsella a plecatu o trasura separata, pe care nu s'au esportatu alta decâtu porumbi tineri da casa, cu scopulu de a face cu denii proba de sburatu. Dintre 136.000 porumbi lasati in liberu, numai 10.000 de porumbi n'au rentornatu a casa, dar si numerulu acest'a din ce in ce scade, fiindcă porumbii prin deprindere se schimba in adevirati porumbi de posta. Porumbii destinati spre acestu scopu i nutrescu cu mare precautiune cu sementie, in specialu cu grâu, secara si mazere, si cându au ajunsu deja verst'a de siese septemani, incepu a-i deprinde in transportarea epistóloru séu in emulatiune in sboru. In diu'a prima i-ducu intr'o distantia de 8 chilom. de acasa, apoi le dau drumulu, si porumbii preste 5 minute sosescu inapoi. In diu'a urmatoria i ducu de doue ori asia departare, adeca 16 chilom, si succesive indepartarea cresce pana la 230—280 chilom. Clubulu Hudson County a arangiatu in 25. Septemvre o emulatiune de porumbi intr'o distantia de 170 chilom.; din Havre de Grace in 2 Octomvre intr'o distantia de 216 si din Baltimore de 280 chilom. Mai multi americani prasitori de porumbi au urmaritu o asemene procedura. Porumbii dresati estmodu au sburatu din St. Denis pana la Köln in directiune drépta in restimpu de 6 óre si 13 minute, prin urmare intr'unu restimpu de o secunda au facutu o cale de 8 $\frac{1}{2}$ metri. Lucru naturalu, cá ventulu si atmosfer'a influintieza asupra celeritatii sburarii. Cu deosebire negur'a promovéza celeritatea sburarii, probabilu pentru aceea, căci aerulu desu mai cu séma e capabilu a portá paserile, si in casulu acest'a sborulu loru sémana cu innotarea. Din Belgiu se comunica fapte miraculóse despre servitiulu postelor de porumbi: In Wierzon au fost liberati demaneti'a la 7 óre 1150 porumbi crescuti in Brüsella. Distantia între aceste doue locuri e de 300 chilom. Primulu porumbu a sositu in patri'a sa (Brüsella) la 2 óre 30 min. p. m., si alu 196-lea porumbu a sositu la 3 óre si 29 min., candu adeca a espiratu terminulu fiesatu pentru premiu. Din Limoges au liberatu spre Brüsella (distantia între aceste doue locuri e de 600 chilom.) deminétia la 4 óre 1062 porumbi. O suta dintre ei au sositu in Brüsella inca in diu'a aceea, si porumbulu care a sositu intain a facutu intr'o secunda circiter cale de 15 metri. Din Bilbao, orasiu pe tiemurea Spaniei, au liberatu spre Brüsella demineti'a la 3 óre 280 porumbi; Brüsella stá intr'o distantia de 1042 chilom. de Bilbao, si in aceeași dina sér'a la 10. óre 30 min. primulu porumbu a si sositu in Brüsella. In Orleanulu-nou sunt doue societati, cari stau in legatura de comerciu. Una dintre aceste societati comunica cu cealalta prin telegrafa, éra a dou'a prin porumbi si acesti'a din urma de comunu si-implinescu mai de-graba datorinti'a loru. Celeritatea sburarii intr'o óra face aprópe la 64 chilom. prin urmare intr'o secunda, facu cale 18 metri. Cine calatoresce deci pe mare si doresce a avisá pre ai sei de-graba si siguru, va face bine cându va tiené la dispositia porumbi de acesti'a. Mai consultu e a serie avisulu pe papiru subtire, ca re trebuie indoiatu de alungalu la o grosime de unu degetu si legatu de penele din códa. La liberare se intrebuintieza unu aparatu, care anuncia sburarea porumbului. Au indatinatu a le pune impregiurulu gátului si o flueritia, care in decursulu sburarii dá unu tonu ascutitu si are mentiunea de a spariá paserile

rapitorie. A-i scuti inse pre toti este imposibilu, si din cându in cându se intempla, că sburandu repede se lovescu in firele telegrafului si se nimicescu. Dar acést'a se intempla raru, si nici decātu nu forméza pedeca la aplicarea porumbiloru pentru comunicatiunea postala.

* **Rapeditiunea caletoriei** s'a urcatu in cei din urma 50 de ani in modu strordinaru, dupa cum se vede din urmatórele cifre: La 1830 dela Angli'a pana la Capulu bunei sperantie trebuiau 70 de zile, pana la Bombay 120, pana la Sidney 130, pana la New-Jork 40, pana la Jamaica 42, pan'la Rio 56 si pan'la Valparaiso 110 zile. Astadi post'a din Londra ajunge la Capstadt in 21 zile, la Bombay in 18, la Sidney in 43, la New-york in 10, la Jamaica in 18, la Rio in 21 si la Valparaiso in 39 de zile. Rapeditiunea a crescutu mai bine de trei ori. Abia este óre care locu insemnatu pe suprafaci'a pamentului, carele se nu se ajunga in duóe lune dela Londra. Pana la antipodii nostri putem face caletori'a in siése septemáni.

* **Consemnarea contribuitoru benevole** din protopopiatulu Hassiasiuului, pe sém'a „Alumneeloru“ din Timisiór'a si Arad, colectate prin Par. protopopu G. Cratiunescu din Belintiu. G. Cratiunescu protteru in Belintiu, pentru alumneulu din Timisiór'a 5 *) fl. pentru celu din Arad 80 cr. Com. bis. din Belintiu cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 1 fl. 25 cr. pentru celu din Arad 1 fl. 24 cr. Com. bis. din Chisetu cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 59 cr. pentru celu din Arad 59. Com. bis. din Budintiu cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 60 cr. pentru celu din Arad 56 cr. Com. bis. din Ictar cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 35 cr. pentru celu din Arad 35 cr. Com. bis. din Susanovetiu cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 30 cr. pentru celu din Arad 30 cr. Com. bis. din Hassiasiu cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 31 cr. pentru celu din Arad 30 cr. Com. bis. din Babsia cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 52 cr. pentru celu din Arad 52 cr. Com. bis. din Cladova cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Com. bis. din Dubesei cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 11 cr. pentru celu din Arad 8 cr. Stefan Carabasiu preot in Balintiu, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Hirschl juras. comit. in Balintiu, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Palak Hermin din Balintiu, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Kubitsek Karol din Balintiu, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Zenobiu Bordan pretore cerc. in Balintiu, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Griesbach in Balintiu, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Const. Arsenovicu not. cerc. in Balintiu, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Com. bis. din Balinez cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 25 cr. pentru celu din Arad 25 cr. Com. bis. din Leucusiesci cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 35 cr. pentru celu din Arad 35 cr. Com. bis. din Monostor cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 20 cr. pentru celu din Arad 20 cr. Com. bis. din Remetea-lunca cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 16 cr. pentru celu din Arad 16 cr. Com. bis. din Costeiu cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 50 cr. pentru celu din Arad 50

cr. Com. bis. din Jabar cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 57 cr. pentru celu din Arad 57 cr. Com. bis. din Ficatar cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 50 cr. pentru celu din Arad 50 cr. Andron Magieriu par. in Ohabaforgaciu, pentru celu din Timisiór'a 20 cr. pentru celu din Arad 20 cr. Dimitrie Radulescu econom in Ohabaforgaciu, pentru celu din Timisiór'a 5 cr. pentru celu din Arad 5 cr. Ion Radu econom in Ohabaforgaciu, pentru celu din Timisiór'a 5 cr. pentru celu din Arad 5 cr. Nicolae Cerbu epitropu in Ohabaforgaciu, pentru celu din Timisiór'a 15 cr. pentru celu din Arad 15 cr. Vas. Cimponeriu inv. in Ohabaforgaciu, pentru celu din Timisiór'a 5 cr. pentru celu din Arad 5 cr. Maria Cimponeriu inv. in Ohabaforgaciu, pentru celu din Timisiór'a 5 cr. pentru celu din Arad 5 cr. Com. bis. din Ohabaforgaciu cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 9 cr. pentru celu din Arad 9 cr. Com. bis. din Dragoiesci cu tassul, pentru celu din Timisiór'a 10 cr. pentru celu din Arad 10 cr. total pentru celu din Timisiór'a 14 fl. 30 cr. total pentru celu din Arad 10 fl. v. a.

Buletin meteorologicu.

Diu'a. Luna.	Pressiunea aerului	Caldur'a	Ceriu
Dumineca 12. Martiu	773 mm.	14° R.	seninu
Luni- 13. Martiu	777.5 „	16 „	seninu
Marti 14. Martiu	776 „	13.8 „	seninu
Mercuri 15. Martiu	775 „	14.5 „	seninu
Joi 16. Martiu	774 „	14.6 „	seninu
Vineri 17. Martiu	772 „	14.7 „	seninu
Sambata 18. Martiu	774.4 „	15 „	seninu

Concursu.

Conformu ordinatiunei Ven. Consistoriu eparhialu dtto 13 Augustu 1881 Nr. 1661. pentru indeplinirea parochiei vacante din **Socodoru** (Comitat. Aradului, Protopresbit. Chisineului) prin acést'a se deschide concursu cu terminu de alegere pe a 3 di de S. Pasci adeca **30 Martie st. v. a. c.**

Emolumintele suntu:

1. Un'a sesie séu 32. jugere de pamentu aratoriu estravilanu, cu venitulu anualu estimatu la 400 fl.
2. Birulu indatinatu dela 216 case calculatu in pretiulu de medilocu la 300 fl.

3. Stolele usuate cese potu sui pana la 300 fl.
Voitorii de a dobandi acést'a parochie de clas'a 1-ie recursele sale prevediute cu testimoniu de 8. clase gimnasiali regulatu absolvate cu testimoniu de maturitate si calificatiune pana in 25. Martie a. c. voru avé se le subscrerna la D. protopresbiteru tractualu Petru Chirilescu in Chitighazu (Kétegyháza) fiindu poftiti pana la terminulu alegerei a se aratá si in faci'a locului la biserica pentru de a-si dovedi desteritatea in celea ce se tienu de sfer'a preotiésca.

Datu in Socodoru la 18. februaru 1882.

In contielegere cu mine **Petru Chirilescu** m. p. protopresbit.

*) Ca tacsu anuala de membru.

Pentru vacant'a parohie din comun'a **Burzucu** protopresbiteratulu Luncei, Cottulu Bihoru, se publica concursu cu terminu de alegere pe **22 Martie st. v.**

1. Emolumintele sunt: cortelu liberu cu doua incaperi, gradina cu unu pamentu aratoriu de 2 jugere computatu in 100 fl. 2. 6 jugere pamentu aratoriu estravilanu 80 fl. 3. dela 146 case un'a vica de bucate, vic'a computata 1 fl. v. a. 146 fl. 4. cununiiile cu promulgarile pe unu anu 23 fl. 5. Inmormentarile mare pe unu anu 13 fl. 6. ingropatiunile mici pe unu anu 11 fl. 7. 8 pluguri 8 fl. 8. $\frac{1}{2}$ de zi de lucru cu 10 cr. 14 fl. 60 cr. 9. botezulu cu 20 cr. 6 fl. la olalta 401 fl. 60 cr.

Doritorii de a ocupá acést'a parohie sunt avisati, ca recursurile loru se fie instruate conformu statutului organicu adresate comitetului parochialu, se le astérna Ressimului Domnu protopopu concerninte in Orade-mare, Várad Velence.

Februariu 28 1882.

Comitetulu parochialu.

Cu stirea si invoirea me **Gavriilu Neteu** m. p. protopopu:

Pentru statiunea invetiatorésca dela scól'a a II. din comun'a **Seleusiu**, inspectoratulu Agrisiului. Emolumintele sunt:

1. Optu jugere de pamentu, 2. quartiru cu gradina. 3. una canepisce 4. Optu orgii de lemne din care are a se incaldi si scól'a. 5. dela inmormentari mari 60 cr. dela mici 30 cr. din una parohia. 6. in bani gata 250 fl.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si adresá recursurile loru instruate conformu statutului organicu Comitetului parochialu si a le astérne Domnului inspectoru in Sicala, posta ultima Boros-Ineu, pana in **14 Martiu st. v. a.** curinte in care di se va tiené si alegerea. Preferiti vor fi acei individi, cari se pricepu catra note pentru corulu vocalu, éra pana la alegere recurintii sunt poffiti a se presená in st. biserica de acolo in vreo Dumineca ori sarbatóre pentru de a-si areta desteritatea in cantari.

Datu in Seleusiu 25 Nov. 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Inspectorulu Cercualu **Florianu Montia.**

La 2/14 Ianuariu a. c. in **Cenadulu-serbu**, din lips'a competintiloru ne tiinduse alegerea de invetiatoriu a II-a data se escrie concursu, cu terminu de alegere pe **29 Mart. (10 Apriliu) 1882.**

Emolumintele sunt:

1). Quartiru liberu cu dóne chilii in localitatea scólei. 2). Salariu ficsu de 266 fl. 50 cr. v. a. 3). 50 chible respective 30 hectolitre grâu de a II clasa. 4). 2 jugere pamentu aratoriu, si o gradina estravilana de 400 □. 5). Pentru lemne pe sém'a invetiatorului 20 fl. v. a. 6). Pentru conferintiele invetiatoresci comitetulu se va ingriji de diurne, si trasura. 7). Stóla dela ingopacjuni mici 20 cr. mari 50 cr. iéra pentru prohodulu in biserica 1 fl. v. a. 8). Pausialu scripturisticu 6 fl.

Aci se obsérva cá din salariulu ficsu Nr. 2. si din deputatulu in grâu Nr. 3. pensionatulu docinte, pana va capatá pensiuine din fundulu regnicolaru alu statului, are se capete $\frac{1}{4}$ parte.

Recursurile intrate in sensulu statutului org. ajustate cu testimoniu preparandialu, de cualificatiune pentru statiuni de clas'a I. sau de frunte, atestatu de moralitate, adresate Comit. paroch. din Cenadulu-serbu voru fi a-se trimite pt. Dnu inspectoru Teodoru Popovicu in Siefertinu (Sajtény) Cttulu Cenadului, pana la diu'a alegerii.

Dela recurenti se cere a-se presentá in Sf. Biserica din locu de a-si aratá preceperea in tipicu si cantari. Cei ce vor pricepe aptu limb'a germana si magiara voru avé preferintia.

Cenadulu-Serbu 28 Ianuariu 12 Martiu 1882.

Comitetulu parochialu.

Cu invoirea mea **Teodoru Popovicu** m. p. parochu si inspect. Scol.

Pentru deplinirea parohiei vacante de class'a a dou'a din comun'a **Tornea**, protopiatulu Aradului, se escrie concursu cu terminu de alegere pe Duminec'a Floriloru ce cade pe **21 Martiu 1882.**

Emolumintele sunt:

1. $\frac{1}{3}$ sessiune pamentu aratoriu class'a prima. 2. biru dela 80. numere de case si anume: dela casele cu unu patrariu de pamentu si mai multu done mesuri de grâu; dela casele cu pamentu mai pucinu de unu patrariu va capatá una mesura de grâu; ér dela cei fara casa si pamentu cate o jumetate mesura de grâu. 3. Stólele usuete.

Dela recurinti se recere cualificatiunea pentru parochiile de class'a a don'a, ér cei cu cualificatiune de prim'a classa voru fi preferiti.

Recurintii sunt poffiti a se presentá nainte de alegere in cutare Dumineca spre a-si aratá desteritatea in cantare si tipicu respective slujba si oratoria; — ér recoursele avisate comitetului parochialu din Tornea se le trimite pana inclusive 17/29 Martie Preaon. Dnu adstratoru protop. Moise Bocsianu in Kurtics ori in Aradu.

Tornea la 19 februariu (3 Martie) 1882.

Pentru comitetulu parochialu.

Novacovits Aron m. p.
presied. comit.

In urmarea incuviintiarii Ven. Consistoriu Oradanu din 27. Ian. a. c. Nr. 90. B. pentru deplinirea definitiva a parohiei de classa III **Sicimosiu-Petreasa**, in protopresbiteratulu Beiusiului, se escrie concursu, cu terminu de alegere pe **9/21. Martiu a. c.**

Emolumintele sunt: a) cas'a parochiala cu gradina; b) pamentu parochialu de 15 cubule semanatura din care trei holde e cantoralu; c) biru preotiescu câte o bradie de cucurudiu dela casa; d) stólele indatinate. Nrulu caseloru 120.

Recurentii vor avea pana la diu'a alegerii in vre-o dumineca a se presentá la biserica spre a se face canoscuti poporului si a cantá, ér petitiunile loru instruate cu documintele necesarie prescise in „Stat. organicu“ le vor tramite pana 8/20. Martiu a. c. la subscrisulu propresbiteru in Beiusiu.

Datu in Beiusiu, la 14/26. Februariu 1882.

In contielegere cu comitetulu parochialu din S. Petreasa.

Vasiliu Papp, m. p.
protopresbiteru.